

Slovenski dom

Stev. 182.

V Ljubljani, petek 11. avgusta 1939

Leto IV

Forsterjev govor ni poslabšal mednarodnega položaja — pravijo v Londonu

London, 11. avgusta. o. Vsi londonski listi objavljajo v celoti ali pa zelo izčrpno govor, ki ga je imel sredi v Gdansk listov poudarja, da ta govor ni bil tak, da bi bil poslabšal mednarodni položaj. Glasilo liberalne opozicije »News Chronicle« piše, da je bil govor boljši kot pa je bilo pričakovati. Vsi so napovedovali, da bo govor silno razborit in da bo v razpaljenih besedah skušal podati nesrečen položaj v svobodnem mestu. V bistvu pa ni Forster povedal nič nepopravljivega. V njegovem govoru ni senzacij, ki bi zatemnjevale neposredni položaj.

Položaj zaradi Gdanska ni v ničemer podoben položaju, ki se je razvil v zvezi s češkoslovaško krizo lanskega septembra. List celo piše, da Gdansk ni prava nevarnost za mir v Evropi. Mnogo bolj nevarni so politični pretresi, ki se usmerjajo proti jugovzhodu Evrope, v smeri proti Madžarski in tako dalje.

»Daily Telegraph« meni, da je Forsterjev govor razstavljal položaj in da ne bo povečal napetosti v Evropi. Sicer pa je Hitler sam večkrat izjavil, naj mesto ostane svobodno, ker je življenjskega pomena za poljsko trgovino. Poljska je velesila, ki ima bogato prebivalstvo in veliko industrijo.

Pisma iz najmanjše in najmlajše slovanske države: „Rešili smo se za danes, a kaj bo jutri?“

»Smo sredi čudežnega razmaha našega narodnega zanosa,« je dejal moj sobesednik, »na vseh poljih, razmaha, ki si ga nismo prej nikoli mogli predstavljati ob vsem svojem prizadevanju in borbi za avtonomijo.

V tem času smo spoznali, da se ljudstvo manj oziroma sploh ne vznemirja. Narod z zemlje je najbolj instinktivno začutil, kaj je prav in ni nasedel divjim govorom in motečim geslom. Ostal je zvest sam sebi in si gradi svoj novi dom.

Tretji človek se je takoj, ko je odprl usta, izkazal za pristaša bivše Hrdževske stranke in kot luteran. Srečali smo se slučajno in ko je spoznal v meni Jugoslovana, je takoj začel razgovor z menoj. Hotel se je informirati, kako mislimo s hrvatsko-srbskim vprašanjem in po dolgem slepmišljenju je prišel tudi on na to, kaj mislimo o njih, Slovakeh. Ko sem izrazil svoje pomisleke zlasti glede nemške zaštite, ki smo jo Slovenci uživali precej stoletij, se mu je razvezal jezik in čutil sem, kako se mu lajša srce. Misli in besede so mu bile precej raztrgane, a zanimive kot nasprotna misel sedanjih vladajočih.

»Jaz sem Slovák, Čehoslovák in Slovan. Ne smem niti pomisliti, da se je res zgodilo, kar vidim okoli sebe. Kot luteran se posebej čutim, kako je sedanja smer nam nasprotna. Sicer verskega momenta ne stavim na prvo mesto, ker sem v prvi vrsti narodnjak, potem šele vernik, toda zakaj je treba prav v teh težkih časih razpihovati kakršnokoli versko mržnjo? S tem, da smo oklicali lastno državo — da je za nami stal tujec, to je gotovo — smo vrgli tujca na milost in nemilost Rusine in Čeha. Rešili smo se, da, za danes, a kaj bo jutri? Naša veroizpoved izhaja iz Nemčije in Švedske, toda mi ne moremo verovati onim ljudem. Republika bi bila morala ostati za vsako ceno in če bi padli, naj bi padli skupno. Mi smo bili za to, da vsa Slovaška, če se republika že mora raziti, pride pod poljsko območje, vsa Slovaška pod Poljsko kot samostojna enota. Ni Poljski zaupati, toda rajši in bolj zaupam Slovanu, kakor pa Romanu ali Germanu.

Saj jaz sem tudi član Hlinkove garde, ker moram kot državni uslužbenec biti. Pozdravljam z dvignjeno roko, toda mislite, da je ljudstvo za to, kar se je zgodilo. Hlinka ni predstavljal slovaškega naroda in tudi sedaj nima za seboj ljudstva. Ljudstvo se upira. Saj čuti, kdo se na mejah skriva za lepo podobo. Čehi so spodili in sedaj nimamo dovolj svojih ljudi. Veste, kdo bo mamdo učil na naših gimnazijah? Ministrstvo je posebej poklicalo po svoji izbiri najboljšo strokovno moč z meščanskim šol na poseben kurz in sedaj bodo ti učitelji poučevali na nižjih gimnazijah. Toda to se le reče: če bo učil na nižjih, bo pač po potrebi, in če bo, moral prestopiti tudi višjo gimnazijo. Koliko so nam ustvarili Čehi industrije, sedaj nimamo denarja, da bi te njihove stvari prevzeli. Kdo bo dal denar? Sudetski Nemci na primer so zamenjali svoje krome za nemške marke kot 1:10 skoraj — ali ne bodo mogli pokupiti propadla veleposredstva, trgovine in industrije? Sredi Slovaške bodo pokupili zemljo in jo bodo kolonizirali — s svojim življenjem. To je seveda trenutno čisto trgovska zadeva — toda kaj bo prinesla bodočnost?«

Viktor Smolej.

Hore Belisha čaka Daladiera

Pariz, 11. avg. m. Po poročilih, ki so prispela iz Marseilla, se je sredi v Aix-en-Provence angleški vojni minister Hore Belisha. Na vprašanje časnika, če se bo sestal s francoskim ministrskim predsednikom in vojnim ministrom Daladierom, Hore Belisha ni hotel ničesar določnega odgovoriti.

List dodaja, da je bil Forster v svojem govoru večkrat navzkriž z resnico in z zgodovino, grešil je s tem, da ni govoril čisto navadne resnice, da je bil v drugih stvareh zelo podroben.

Pariz, 11. avg. m. Včeraj je nenadno prispel v Pariz francoski veleposlanik v Berlinu Coulondre ter ga je sprejel zunanji minister Bonnet. Politični krogi pripisujejo nenadnemu prihodu veleposlanika Coulondra v Pariz velik pomen, ker je ta njegov prihod gotovo v zvezi z nadaljnjim razvojem dogodkov v Gdansk.

Nj. Vel. kralj Peter II. na Triglavu

Šel je skozi Vrata in se vrnil čez Komarčo

Bohinj, 11. avgusta.

Nj. Vel. kralj Peter II. je s svojimi šolskimi tovariši naredil zadnje dni več izletov na naše gore. Po svoji turi na najvišji vrh Kamniških planin, na Grinovec, je sklenil obiskati tudi našega sivga očaka Triglav, kamor se je podal predvčerajšnjim.

S svojimi tovariši se je v sredo jutraj odpeljal z Bleda najprej v Mojstrano, odkoder je nadaljeval pot peš mimo slikovitega slapa Peričnika v Aljažev dom v Vratih. V Vrata je prišel kralj nekoliko pred poldnevom. V tem planinskem domu si je nekoliko odpočil in tam tudi kosil. Po krajšem odmoru je nadaljeval s svojimi tovariši pot na Triglav. Kralj si je kot navdušen turist izbral težjo Tomiškovo pot in po njej prišel najprej do Staničeve koče, odtam pa na Kredarico, kjer je prenočil. Drugi dan jutraj na vse

Nov obmejni spopad na nemško poljski meji

Varšava, 11. avgusta. o. Na poljsko-nemško meji se je pripetil nov hud obmejni spopad. Na meji med nemško in poljsko Slezijo so pri Rudarski Slonki trije nemški vojaki prekorali mejo in vdrli na poljsko ozemlje. Poljski vojaki so nemške vojake opozorili, da naj se ustavijo, ti pa so začeli groziti poljski straži. Med streljanjem je bil ubit en nemški vojak.

zgodaj se je s svojo družbo popel na vrh Triglava. Bilo je krasno vreme in se je kralju nudil diven razgled na vse strani. Kralj je bil silno navdušen nad lepoto naših gora, saj kaj takšnega v hribih še ni doživel kot včeraj na Triglavu.

Nazaj grede si je izbral pot mimo sedmerih Triglavskih jezer. Tudi ta pot mu je nudila uga. Nekaj časa se je zadržal v koči pri Triglavskih jezerih. Včeraj jutraj je kralj s svojimi tovariši odšel iz te koče preko Komarče do slapa Savice, kjer ga je čakal avtomobil, s katerim se je on in njegova družba odpeljala na Bled v dvorec Suvober.

Kralj je bil s tem svojim izletom na Triglav izredno zadovoljen. Kljub temu, da je bila njegova pot dolga in naporna, kar nič ni bil utrujen. Ni mogel prehoviti, kako lep je naš gorenski kot, nad katerim kraljuje stari oče Triglav.

Nemčija se bo še bolj oborožila - je rekel general von Brauchitsch

Düsseldorf, 11. avgusta. o. Poveljnik vse nemške vojske general von Brauchitsch potuje sedaj po Nemčiji in pregleduje najvažnejše nemške tovarne orožja. Bil je tudi v velikih orožarnah v Düsseldorfu, kjer so takoj zbrali skupaj vse delavstvo in je bil prirejen kratak shod. Govoril je sam general von Brauchitsch in začel svoj govor z besedami:

»Najboljši delavec na svetu je skoval najboljšo orožje na svetu najboljšemu vojaku na svetu. Delavca, ki dela v tovarni, mora vezati pravo tovarništvo z nemškim vojakom. Zato bo

nemško vojno poveljstvo povabilo nekaj zastopnikov nemškega delavstva na jesenske vojaške manevre, da si tam ogledajo orožje, ki so ga izdelali.

Če bo pa izbruhnila vojna, tedaj mora biti služba delavstva v tovarnah slika službi vojakov na fronti. Nekoč smo bili brez obrambe in so nas zato oropali, povrh pa še prezirali. Ti časi so sedaj za večne čase minili. Boljše je, da se nas drugi boje, kot pa da bi nas prezirali ali pa zapostavljali. Zavest naše moči nam je tudi potrebna za potrebno mirno delo.

Popoldne se sestanejo Ciano in Ribbentrop

Solnograd, 11. avgusta. o. Prvi sestanek med italijanskim zunanjim ministrom Ciano in nemškim zunanjim ministrom von Ribbentropom bo popoldne v gradu Fussli blizu Solnograda.

Berlin, 11. avgusta. m. V tukajšnjih političnih krogih pripisujejo velik pomen današnjemu sestanku med italijanskim in nemškim zunanjim ministrom grofom Ciano in von Ribbentropom v Salzburgu. Ti krogi mislijo, da bosta na tem sestanku Nemčija in Italija sprejeli kot zavezniški državi nekatere sklepe, ki so v zvezi s sedanjim razvojem mednarodnih dogodkov.

Rim, 11. avgusta. m. Reuter poroča: Pred svojim odhodom v Salzburg je italijanski zunanji minister grof Ciano sprejel angleškega veleposlanika v Rimu Percy Loraina ter imel z njim daljši razgovor.

Berlin, 11. avgusta. AA. DNB. Danes popoldne se pripelje italijanski zunanji minister grof Ciano v spremstvu poslaniškega svetnika de Praga, konzula Vellia in podkonzula Faraccia s posebnim vlakom čez Rosenheim v Salzburg. Program obiska italijanskega državnika še ni objavljen. Mislijo, da bo sestanek med grofom Ciano in v. Ribbentropom trajal do nedelje.

Za 6 milijard novih letal

Washington, 11. avg. m. Ameriško vojno ministrstvo je naročilo zadnje čase za 100 milijonov dolarjev novih letal. To je največje tovrstno naročilo ameriškega vojnega ministrstva, kar jih je bilo do zdaj. Mislijo, da se bo do 1. julija prihodnjega leta število ameriških letal povečalo od 2 na 5,5 tisoč. Za to povečanje ameriškega vojnega zračnega vojnega brodivanja bo vojno ministrstvo izdalo 170 milijonov dolarjev.

Bolgarski poslanci v Moskvi

Moskva, 11. avgusta. AA. Reuter. Včeraj je komisar za zunanje zadeve Molotov sprejel v Kremlju 25 bolgarskih parlamentarcev, ki so prišli v Sovjetsko Rusijo na obisk. Pri sprejemu je bil tudi komisarjev pomočnik Potemkin.

Nova španska vlada

Madrid, 11. avg. AA. Reuter. General Franco je imenoval novo vlado. Njen predsednik je on sam s pravicami, kakršnih ni imel nikoli noben predsednik vlade. Razen njega so v vladi zunanji minister polkovnik Beigredier, notranji minister Suner, vojni minister general Varela, mornariški minister general Moreno, letalski minister general Yague, pravosodni minister Bilbao, finančni minister Laras, minister za industrijo in obrt de la Lastra, kmetijski minister Beljumea, prosvetni minister Martin in gradbeni minister Alfonso Bef.

Razen tega so stopili v novo vlado s činom ministra tajnik stranke general Munos Grande in ministra brez portfelja Masas in Camero del Castillo.

Zakaj je bil Forster zmeren?

London, 11. avgusta. o. »United Press« poroča, da je poljski radio včeraj popoldne ob 11 prebral kratko poročilo, ki se je glasilo takole:

Albert Forster bo govoril nočjo na protestnem zborovanju v Gdansk. Kakor znano je bil včeraj v Berchtesgaden, kjer se je sestal in posvetoval s kanclerjem Hitlerjem. Upamo, da se bo Forster ob tej priliki spomnil besed maršala Ridza Smiglyja, ki je v Krakovu kratko izjavil: Poljska ne pozna miru, ki bi za enega pomenil vzemi, za drugega pa daj.

To obvestilo je bilo prečitano v poljskem jeziku.

Volaške pogodbe med Nemčijo in Madžarsko ni

Budimpešta, 11. avgusta. AA. MTL. V zvezi s sestankom med grofom Czakym in v. Ribbentropom v Salzburgu so neki tuji listi pisali, da sta državnikova govorila o sklenitvi vojaškega pakta med Madžarsko in Nemčijo. V uradnih krogih te glasove zavračajo.

Človek z jeklenimi pljuči se je poročil

Čikago, 11. avgusta. AA. Reuter. Fred Snyte, človek z jeklenimi pljuči, se je včeraj poročil s 25 letno Terezo Larkingovo, a katero je že od otroških let velik prijatelj. Predu je danes 29 let. Kakor je znano, je pred tremi leti zbolel v Šanghaju za otroško paralizo in od tistih dob živi stalno v posebnem aparatu, ki mu umetno dovaja zrak v pljuča. V takšnem stanju je prepotoval že na deset-tisoč milj. Šele pred kratkim se je vrnil z romanja v Lurd. Medene tedne bo Fred Snyte prebil s svojo ženo v posebni avtomobilski prikolici, izdelani nalašč za njegova jeklena pljuča.

Nemški tisk svari Poljsko

Berlin, 11. avgusta. AA. DNB. Nemška diplomatsko-politična korespondenca komentira protinemško pisanje poljskih listov in pravi:

Poljski listi so prišli že tako daleč, da merijo s svojim izizvajanjem celo na sam obstoj Nemčije, češ da se mora Nemčija kakor nekakšna Kartagina razdejeti. Poljski listi sicer ne zahtevajo kakor leta 1918. novega ozemlja s podporo drugih držav, vendar to javno govore odgovorne osebnosti, kakor na primer general Sosnowski in polkovnik Venda, štabni šef tabora narodne unije. In medtem ko Poljaki postavljajo takšne zahteve, se države »mirne fronte« zavijajo v absoluten molk. Če zahteva po žalostnem neuspehu in dokončnem bankrotu ženevskega fantoma, ki naj bi dal Gdansk svoje varstvo, svobodno mesto Gdansk pred tem nevarnim izizvajanjem pomoč od držav, od katere ga je odtrgala norost zmagovalcev svetovne vojne, je pri vsem tem popolnoma razumljivo, da tujina skuša takšno stališče svobodnega mesta naslikati kot nevarnost.

Francosko-turška gospodarska pogajanja potekajo ugodno, tako poročajo iz Pariza.

Gdansk se mora priključiti k Nemčiji, je včera rekel Forster

Gdansk, 11. avgusta.

Snoči je na velikem protestnem zborovanju v Gdansk govoril Gauleiter Forster. Govor so po vsem svetu zelo napeto pričakovali, ker je bilo napovedano, da bo Forster ostro odgovoril Poljakom.

Forster je v svojem govoru najprej podrobno razčlenjal vse grožnje Gdansk s poljske strani. Posebno hudo se je znašal nad Poljaki, ki govorijo, da bo Poljska zasedla Gdansk, Slezijo in Vzhodno Prusijo. Nova meja Poljske bi naj bila ob Odri. — Forster je na te grožnje odgovoril, da se Gdansk vojne ne boji. Prebivalstvo v Gdansk ne bo izgubilo svojih živcev. Nikdo ne more presenetiti Gdanska z nenadnim napadom. Gdansk ni sam, ampak je za njim Velika Nemčija.

Nato je Forster podrobno navajal izjave raznih državnikov, da je položaj Gdanska nevzdržen in da se mora mesto vrniti v Nemčijo. Kajti Gdansk je že osem stoletij nemško mesto. V Gdansk so do leta 1918 samo Nemci odločali, vsi poskusi s poljske strani so bili zavrnjeni. Šele leta 1919 je bilo mesto izločeno iz svoje nemške domovine. Izločilo pa se je zato, ker je bilo obljubljeno, da bo mesto lahko živelo v okviru poljskega gospodarstva. To pa ni res, ker so Poljaki zgradili Gdanijsko, ki skuša zadušiti Gdansk. Zato hočemo nazaj v Nemčijo. Gdansk mora nazaj v Nemčijo. Adolf Hitler je naš voditelj, ki nam bo vrnil pravico samoodločbe. Želimo, da ne bi bil več daleč dan, ko se bomo vrnil v Nemčijo.

Vesti 11. avgusta

Londonski listi pišejo, da je ponoči vsa vzhodna Anglija z Londonom izgledala tako, kot da bi bila izumrla, ko so se vršile letalske napadne vaje.

Pred Smirno je bil že nekaj dni zasidran parnik, ki je prevažal po Sredozemskem morju 600 Židov iz bivše Češkoslovaške. Židje so hoteli v Palestino, pa jim angleške oblasti niso dovolile izkrcanja. Sedaj so pa turške oblasti ukazale kapitanu, da mora odpluti z ladjo. Židji pa so kapitanu napadli in ga hoteli prisiliti, da naj jim dovoli, da bi se lahko izkrcali v Smirni. Turška policija je morala poslati stražo na parnik, da so rešili ranjenega kapitana. Zankrat ostane parnik še v Smirni.

Francoski predsednik vlade še zmeraj križari ob francoski obali med Toulonom in Nico. Obiskal je poveljnika francoskega brodivja in pregledal francoske vojne ladje, ki so pripravljene in razporejene od Saint Tropeza do Nice. V Avignonu, v južni Franciji, so zaprli nekoga redarja, ker je hotel ukrasti denar, ki je bil v blagajni policijskega komisarijata.

20 milijonov ljudi je sodelovalo pri pasivni obrambi zadnje noči, ko so bili letalski nočni napadi na zapadno Anglijo. Znani angleški rekorder Campbell bo kmalu znova poskušal potolči vse svoje dosedanje rekorde na motornem čolnu. Začel je že s poskusi na jezeru Hourdin v južni Franciji. Neka Angležinja je izračunala, da je v 39 letih pisala svojim sorodnikom 72.980 pisem.

Vohunski aferi v Franciji se razpletata. V njo je bil vpleten tudi Nemec, neki Abetz. Tega je hudo napadal nacionalistični poslanec in ravnatelj francoskega lista »Epoque« de Kerillis. Abetz je vložil tožbo proti poslancu in poslancu bo pred sodiščem zagovarjal znani levičar in bivši predsednik vlade Paul Boncour.

Trockijev vnuk Vsevolod Volkov je sedaj srečno dopotoval v Mehiko k svojemu staremu očetu. Trockij je dal svojega vnuka ugrabit v Parizu in je bilo zaradi tega v zadnjih dneh več praznov.

V Angliji se vrše sedaj veliki mornariški manevri. Casnikarji so izračunali, da bi angleško brodivje merilo 33 km v dolžino, če bi se vse angleške vojne ladje razvijale v enotni bojni vrsti.

Francoski listi pišejo, da je japonski vojni minister zagrozil z demisijo, če Japonska ne pristopi k vojaški zvezi med Nemčijo in Italijo. V mornariški paradi pred kraljem Jurijem VI. je plulo 127 velikih angleških vojnih ladij z vsem svojim spremstvom.

Francoski listi pišejo, da se bodo sedaj po Forsterjevem govoru začela pogajanja med Poljsko in Gdanskim za ureditev vseh carinskih težav.

Madžarski parlament je včeraj sprejel zakon o uvedbi strogih kazni za devizne prestopke. V hujših primerih določa zakon celo izguba madžarskega državljanstva.

Poljski veleposlanik v Londonu je imel včeraj sestanek z lordom Halifaxom. Poučil je lorda o razvoju gdanskega vprašanja in o stališču poljske vlade.

Kitajski dolar je padel na doslej najnižjo stopnjo. Angleški funt stane 67 kitajskih dolarjev.

General Lake, poveljnik norveške vojske, je sporočil, da bo šel na angleške vojaške manevre v septembru.

Češki listi so izračunali, da je imetje češko-moravskih Židov vredno približno 17 milijard čeških kron.

Papeški nuncij v Berlinu Orsenigo se je pripeljal v Rim. Izvedelo se je, da ga bo sprejel sveti oče na važen razgovor.

Kancelar Hitler se je vrnil v Berchtesgaden iz Solnograda, kjer se je udeležil prireditve festivala. Bolgarski listi poročajo, da se bo romunski kralj Karel sestal z bolgarskim kraljem Borisom v dvorcu Euginogradu pri Varni.

Razširile so se vesti, da je angleška vlada odklonila Egiptu posojilo v višini pet milijonov funtov. Finančni minister Amhad Mahard naša je zanikal vse take govorice.

Našli so grob slavnega Džingiskana

ob robu puščave Gobi pod drevesom, ki ga je bil v svojih mladih letih sam zasadil

Iz Čunkinga, sedanje prestolnice, je prispelo te dni poročilo, da so našli grob legendarnega mongolskega osvajačevalca Džingiskana v nekem gozdu, ga odprli in prepeljali Džingiskanove posmrtni ostanke nekam na Kitajsko, da ne bi dragocena krsta prišla v roke japonskim četam, ki čedalje bolj silijo tudi že v osrčje Mongolije.

O tem, kje je bil pokopan Džingiskan, do pred kratkim niso ničesar vedeli niti Mongoli sami. Stevilna stoletja so prinesla popolno pozabljeno in nihče niti ni več mislil, da bi se kdaj komu le posrečilo odkriti kraj, kamor so v trinajestem stoletju položili posmrtni ostanke slovitega osvajačevalca, prav tako kakor tudi še do danes niso dognali, kje je prav za prav pokopan hunski vladar Atila, čeprav nekateri raziskovalci odločno zatrjujejo, da se jim ga je le posrečilo najti. Zato tudi zdaj Mongoli sami kar niso hoteli sprva verjeti, da je Džingiskanov grob res odkrit. In morda tega groba še ne bi našli, če ne bi Japonci čedalje bolj silili na Kitajsko in v Mongolijo. Ta vojna med Japonci in Kitajci pa ne moremo reči, da bi bila naključje, gotovo pa je, da je prav ta vojna rodila naključje, da so našli Džingiskanov grob.

Največji osvajač vseh časov

V XIII. stoletju se je tako rekoč ves svet tresel že, če je samo slišal ime Džingiskan. Neštete trume mongolskih konjenikov so se zavile iz daljnega azijskega vzhoda preko širnih step in zadivljale kot siloviti uragan najprej nad Kitajsko, zatem nad Srednjo Azijo, Rusijo, pomadrale Poljsko in Madžarsko, plenile na svojem divjaškem pohodu tudi po Balkanu in pridrle celo v Gorenjo Italijo do Benetk. Prihrumele so te tolpe divjih konjenikov s takšno naglico v Evropo, da so morale presenetiti vsakogar. Nihče, niti najmočnejši evropski narod, ni tedaj imel toliko časa, da bi organiziral vojsko in šel z njo silovitemu sovražniku nasproti. Zdel se je ta napad Mongolov nekaj nenaravnega, nekaj, o čemer ni nihče mislil, da bo kdaj prišlo in švignilo nad evropskimi narodi kot vitka šiba, ki je ni mogoče zlomiti.

Morda se ta divji val Mongolov še ne bi bil ustavil, če ne bi bil Džingiskan nenadoma umrl. Bil je tedaj star 65 let. Za njegovo smrt ni smela zvedeti mongolska vojska, kajti v nasprotnem primeru bi v njej gotovo nastala tolikšna zmeda, da bi se morali Mongoli umakniti nazaj iz Evrope. Evropski narodi bi namreč v tem primeru že našli toliko časa, da bi se pošteno pripravili za protinapad. Zato so mongolskim vojakom Džingiskanovo smrt umetno zakrivali. Na skrivaj so odpeljali truplo tega največjega osvajačevalca sveta iz Evrope nazaj v daljnjo Azijo, preko step v Mongolijo, tja na rob puščave Gobi in ga na skrivaj pokopali.

5 krvjo omadeževan pogreb

Vojaško spremstvo je dobilo strog ukaz, da mora držati v največji tajnosti ne samo to, da je

njihov veliki poglavar umrl, pač pa tudi kraj, kje bo pokopan. Zelo strogo, rekli bi kruto strogo je vojaško spremstvo izvršilo svoj ukaz. Kogarkoli so na tej svoji pogrebni poti srečali, so ga usmrtili, da ne bi nikomur mogel kdaj pripovedovati, kaj je videl. Prav tako so pobili tudi vse sužnje, ki so nosili truplo umrlega Džingiskana, čim so ga prinesli na kraj, kjer je bilo pokopano. Velikega osvajačevalca so položili v dvojno srebrno krsto in ga pokopali v nekem malem gozdu pod drevesom, ki ga je bil v svoji mladosti sam zasadil. Neko manjše mongolsko plemeno je bilo tedaj oproščeno vojaške dolžnosti in je zato dobilo nalogo, da straži grob, dokler bi narava sama ne zabrisala vsakega sledu za njim. Toliko časa ni smel nihče v bližino. In ko so pomrli tisti, ki so bili navzočni tedaj, ko je bil Džingiskan pokopan, se je zdelo, da nihče več ne ve za njegov grob, razen morda mongolskih vladarjev, ki so to tajno skrbno čuvali.

Moral je vedeti za njegov grob še kdo drugi

Sedanja doba pa je doba vohunstva, in tako so se našli ljudje, ki so kljub vsej tajnosti zvedeli, kje je Džingiskanov grob. Japonci so že začeli misliti na to, kako bi si osvojili tudi tiste kraje, kjer je pokopano truplo slovitega Džingiskana. Za to pa so zvedeli kmalu tudi na Mongolskem in so pravočasno preprečili japonsko nakano. Tako so ti boji dali tudi povod, da so po Mongoliji začeli po dolgih stoletjih spet govoriti o skrivnosti Džingiskanovega groba.

Japonci, ki so zasedli že precejšen kos notranje Mongolije, so tam postavili vsaj po imenu samostojno vlado, njej na čelo pa so dali mongolskega princa Theja. Nek drug princ, po imenu Sha, pa je ostal zvest nacionalni vladi. In ta princ Sha je prišel pretekle zimo v rezidenco maršala Cankajška ter ga obvestil o tem, da namerava princ The odkopati dragoceno Džingiskanovo krsto in se polastiti tega bogatega vsemongolskega zaklada. V grobu so zakopane, kakor so domnevali, razen drage srebrne krste tudi še druge dragocenosti, ki so jih v XIII. stol. položili v grob velikega osvajačevalca.

Z vojsko po zakopano dragoceno krsto

Kitajska osrednja vlada je zaupala nalogo, da se onemogoči Thejev načrt, štirim kitajskim generalom. Ti so odšli s številnimi vojaškimi oddelki v Srednjo Mongolijo z namenom, da osvoje pokrajino, kjer leže pokopani Džingiskanovi posmrtni ostanke. Dobili so ukaz, da morajo doseči za vsako ceno svoj cilj, odtam pa pripeljati dragoceno Džingiskanovo krsto. Niso pa mogli kar tako lahko opraviti te svoje naloge. Šele sredi junija se jim je posrečilo priti do groba velikega mongolskega osvajačevalca. Odprli so takoj grob, dvignili iz njega bogato dvojno srebrno krsto z vsemi ostalimi dragocenostmi in vse skupaj slovesno prenesli najprej v mesto Jalin.

Lačni kitajski begunci, ki so dobili zavetišče in hrano v angleški koncesiji v Tiencinu.

Džingiskanu so pred kratkim izkazali vojaške časti

Ko so prinesli krsto na varno, so zemeljskim ostankom poglavarja Džingiskana izkazali vse vojaške časti. Vse mesto je bilo v zastavah, po ulicah pa so delali ogromen špalir vojaki, šolska mladina in visoki zastopniki oblasti.

Kitajski konjeniški polk, ki mu je poveljeval general, je šel na čelo spreveda pred številno duhovščino in mongolskimi konjeniki. Eden vojakov je nosil v sprevodu meč nekdanjega vladarja sveta, velikega Džingiskana. Dvojno srebrno krsto, ki je bila pokrita z rdečo in rumeno svilo, so nosili mežgi.

V veličastnem sprevodu so korakali dalje še drugi kitajski vojaški oddelki, ki jim je tudi poveljeval nek general.

In spet ne ve nihče za njegov grob

V Jalinu je Džingiskanova krsta ostala samo 24 ur. Za časa tega postanka jo je posebna straža najskrbneje varovala. Po 24 urah pa so jo odnesli neznankam, nekam v notranjost velike Kitajske, kjer so jo spet začasno pokopali. Ta novi grob pa drže prav tako v veliki tajnosti, kakor prejšnjega v Mongoliji.

Kako so po tolikih stoletjih mogli odkriti to skrivnost in najti kraj, kjer so v XIII. stoletju v največji tajnosti pokopali velikega Džingiskana, točno ni dognano. So pa o tem različne razlage, od katerih se zdi najverjetnejša ta, da so oni vojščaki, ki so prvi stražili Džingiskanov grob, le komu razodeli to skrivnost in se je potem ohranila od roda do roda do današnjih časov, ali pa so za to skrivnost vedeli le mongolski vladarji in jo je iz njih izvila sodobna vohunška prekanjenost, ki je bila še vseeno tako pomanjkljiva, da je krsta velikega Mongola prej prišla na varno, kakor pa so mongolski sovražniki mogli uresničiti svoj roparski načrt.

Cehi morajo izročiti orožje oblastem

Nemški pokrovitelj nad Češko in Moravsko je izdal uredbo o nošenju orožja, s katero so izdani posebni ukreti, da bi se onemogočilo zlorabljanje orožja in eksploziv od strani neodgovornih ljudi. Uredba določa, da se morajo izročiti oblastem orožje, deli orožja, eksploziv in strelivo v teku 2 tednov po objavi te uredbe v vseh pokrajinah protektorata. Novo izdajanje dovoljenj za izdelovanje in nošenje orožja ter eksploziv bo odvisno od odobritve nadrejene oblasti. Vsa dosedaj izdana dovoljenja izgube svojo veljavo s koncem letošnjega leta. Osebe, ki se tej uredbi ne bi pokoravale, bodo kaznovane v lažjih primerih z zapornim, v težjih z robo, v posebno težkih primerih pa s smrtno kaznijo.

V „Meridi“ ni zakladov

Italijanskemu bagru »Falcu«, ki ima vse potrebne naprave za reševanje podmornic, se je posrečilo ugotoviti s potapljalci, kaj vse je na prekoceanskem parniku »Merida«, ki se je potopil blizu Nortfolka. Dosele so mislili, da je na ladji mnogo dragocenosti in zlata v palicah, vendar niso potapljalci našli ničesar.

V kopalnih oblekah so se skušali vtihotapati v Palestino

Policija je prejela 287 judovskih beguncev, ki so se skušali skrivaj izkrcati v Haifi. Tedaj, ko jih je policijska kontrola zalotila, so bili na petih velikih čolnih. Vsi so bili oblečeni samo v kopalne obleke, s seboj pa so imeli tudi reševalne pasove. Policiji se je to nenavadno veliko število kopalcev zazdelo sumljivo in je začela stvar preiskovati. Vse so zaprli v Haifi. Kazni, s katerimi skušajo preprečiti doseljavanje v Palestino, postajajo čedalje strožje.

Uboge japonske glave

Francozi, ki imajo polne blagajne zlata, brijeje norce iz vseh tistih, ki jim tega primanjkuje. Teh pa ni tako malo na svetu. Tako pravijo, da se je v Tokiu zbralo okoli 300 brijevcev, kjer so udrihali čez evropske frizure in lepoticenje sploh. Ugotovili so, da se moški nič manj ne lepoticijo kakor ženske. Dalje so se pritoževali nad strašnimi evropskimi navadami in zborovanje zaključili z vzklikom: Zivijo gologlavci! Tega seveda niso storili na svojo pobudo, ampak na pobudo finančnega ministra, pred katerim zijajo prazne blagajne in o katerem vedo, da po njegovi glavi »muha zavira«. Minister pravi, da hoče videti vse moške, ki še niso stari 25 let — ostrizene do »korenine«. Izvzeti so samo tisti, ki bi jim taka nenadna sprememba škodovala in bi se jim naredili kakšni spuščaji ali podobno. Pravijo, da vlada računa, da bo s tem prihranjenega mnogo denarja, zlasti pa kozmetičnih sredstev, ker imajo Japonci »zelo trde in suhe lase«. Namesto da bi iz maslobo in olj delali lepoticina sredstva, pravi minister, bomo vse to rajši porabili za potrebe narodne obrambe. Japonske glave so pa res sirote. Po eni strani udrihajo po njih Kitajci, po drugi strani pa ministrske odredbe.

Nemški general Halder in šef italijanskega generalnega štaba general Pariani se peljeta gledat velike vojaške vaje v Gorenjo Italijo. — General Pariani je v beli obleki.

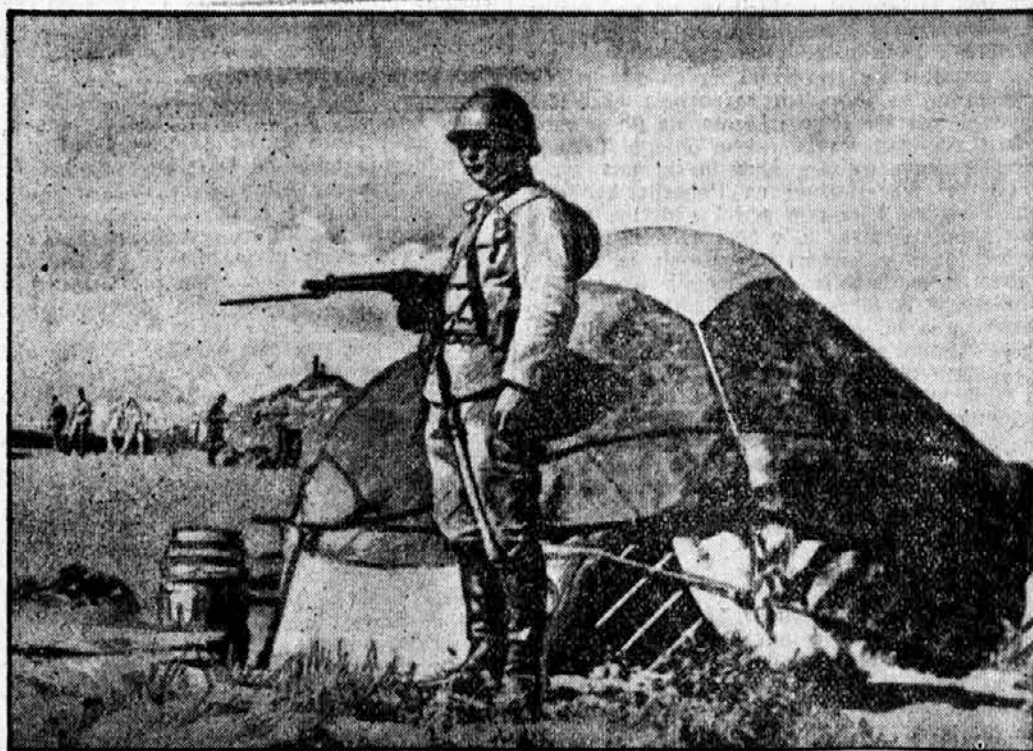
Programi Radio Ljubljana

Petek, 11. avgusta: 12 Naša pesmi (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Melodi jazz — 14 Napovedi — 15 Napovedi poročila — 16.30 Plošče — 19.40 Nac. ura: Problemi industrije v Sloveniji (g. Drago Potočnik, urednik) — 20 Adam: Če bi bil kralj, uvertura (plošče) — 20.10 Ženska ura: V življenju zaznamovani (ga. Anica Leharjeva) — 20.30 Reprodukcijski koncert simfonične glasbe — 21.15 Akademski pevski kvintet: Lpavo: Danica, Gašparič: Kosa, Hajdrih: Pri oknu sva, Juvane: Spomin na zimski, Kimovec: Zaročenka — 22 Napovedi, poročila — 22.30 Angleške plošče.

Sobota, 12. avgusta: 12 V venčku plošče bodo pele, le okrog, le veselo — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 V venčku plošče bodo pele, le okrog, le veselo — 14 Napovedi — 17 Otrška ura: a) Selma Lagerlöf: Kako je Nael Holgerzon popotoval z divjimi gosmi. — Povest v nadaljevanjih. b) Strieck Matiček kramlja in prepeva — 17.50 Pregled sporeda — 18 Harmonika solo igra g. Stanko Avgust — 18.40 Razvoj in spreminjanje čustev (g. dr. Emil Hrovat) — 19 Napovedi, poročila — 19.40 Nac. ura: Vajenci in pomočniki in razvoj naše trgovine in obrti (Trško Gapič, učitelj) — 20 Poročila o zunanjih politiki (g. urednik dr. A. Kuhar) — 20.30 Prenos simfoničnega koncerta iz Rogazske Slatine — 21.30 Za ples (plošče) — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Vesel zaključek tedna: Pevski koncert gđ. Stefke Končanove, na citre spremlja g. Vilko Skok.

Drugi programi

Petek, 11. avgusta: Belgrad: 20 Zagreb — 20.30 Popovič: »Sodobna žena«. — Zagreb: 20 Igra — 20.30 Sistični konc. — Praga: 19.30 Smetanova opera »Libuša« — 23.20 Filh. konc. — Bratislava: 19.40 Slovaške narodne. — Sofija: 19.15 Verdieva opera »Moč usode«. — Varšava: 19.30 Orkester, zbor in solisti. — Budimpešta: 20.10 Igra — 22 Plošče. — Trst-Milan: 17.15 Violina — 21 Opera. — Rim-Bari: 21.30 Simf. konc. — Florencia: 22 Dunajski valčki. — Dunaj: 20.15 Simf. konc. — Stuttgart: 21 Opera »Gianni Schicchi«.

Japonski vojak na straži pred mongolsko hišo na mandžursko-mongolski meji.

Lojze Pajtlar:

BEG IZ TUJSKE LEGIJE

Pot, po kateri smo se vozili, ni še tekla po pravi puščavi. Vozili smo se zdaj navzdol, zdaj po pustih planotah, tu pa tam posejanih z osamljenimi sipinami. Visoka ravan je bila še iz preti, izsušena in razpokana, po kateri je bodla v presledkih redka trava. Prava puščava, Sahara, se je začela daleč doli na jugu. Kje, tega niso vedeli povedati niti stari legionarji natančno. Navsezadnje je to bilo tudi težko — zame se je puščava začela že tu, na višinah pred Saido, ko smo se že vozili z vlakom, a nas je že očail rumeni, nevidni, po zraku tiho brneči pesek.

Proga in vlak sta bila predpotopna, kakor jih niti pri nas ne premoremo več, če bi z lučjo obrnili vse zaloge voz za kamničana in dolenjca. Čudno se mi je zdelo, da je železnica tod tako zastarela, ko so pa bile vse večje ceste lepo asfaltirane, da so se kar leketale v navpičnem oncu.

Ker ni bilo Poljaka, da bi ga bil mučil z radovednostjo, sem se obrnil na bradatega saperja Čeha, veterana v Legiji in mu povedal, kako se mi vse to čudno zdi.

Saper se je nasmehnil, pa ne pomilo-

valno, temveč bridko, kakor človek, ki se nenadno, ob pogledu na karkoli, spomni, kaj je spet nasmešnil, in dejal:

»Videl boš še veliko lepih cest...«

Počakal je malo in se zamislil, preden je nadaljeval:

»Da, da, veliko lepih cest po Afriki. Ni je ekoraj med njimi, ki ne bi bila zalita z legionarskim potom. Na teh cestah je več truda in trpljenja Legije kakor morda na bojiščih. A kdo ve za to?«

Ta pesem je bila zame nova, zato sem povprašal:

»Kaj niso legionarji samo vojaki?«

Saper se je spet nasmešnil.

»Legionarji so sužnji... Morda vso svojo dobo ne boš okusil vojske. Cest boš pa veliko naredil. Koliko boš zraven trpel, to boš računal tedaj, ko ti požene tolika kakor meni.«

Moral sem mu pokazati hudo razočaran obraz, zakaj obrnil se je še enkrat k meni in dejal:

»Da, da, to je Legija. Če si mislil kaj drugega, je najbolje, da se brž poboljša.«

Stopil sem za njim, kakor da bi on kaj mogel za to ter ga rotil:

»Toda, za Boga, kaj ne bomo imeli nič orožja, nič bojov, nič pohodov?«

»Boš, če jih boš. Toda prej se boš navadil sukati lopato tako urno, da boš mislil, da ti je roka.«

»Ampak — saj to ni mogoče...« sem ugovarjal.

Saperju se ni dalo več pogovarjati, zato je zaključil:

»Nič se ne čudi in jezi. Še marsikaj čudnega in nemogočega boš videl v Legiji. Pa bo najboljše in najpametnejše, če pojdeš čez vse brez besedi in brez potrebnih epraševanj. To bo koristno za te in za druge.«

Bil sem za nov nauk in za novo, ne ravno razveseljivo spoznanje bogatejši. Navsezadnje bi mi ne bilo treba iti čez šest ali sedem meja in skozi zapore štirih držav ter čez morje zato, da se bom učil vihteti kramp in lopato, kar bi z manjšim trudom lahko vse opravljal kje na novi gorenjski cesti ali celo na Rožniku...

Na tej nekončni vožnji čez Atlas v Saido sem videl eliko, ki jo pristeavam med najstrašnejše epomine od vsega, kar sem v Legiji doživel.

Kdovekaj je bilo vlaklu, da se je moral ustaviti sredi puste, puščavi podobne poljane. Nabena sila, niti kletve ezertov nas niso mogle ustaviti, da ne bi bili poskakali iz zaprašenih vagonov ter malo pretegnili okorele ude na prostem.

Saperjevo pripovedovanje me je bilo spravilo v slabo voljo, da mi ni bilo do razgrajajoče družbe tovarišev, katerih povečini tudi še nisem veliko razumel. Zato sem stisnil roke v žepe, zamišljeno

gledal v tla ter pohajal počasi po suhih trdih tleh. Nisem pazil, kam grem, mislil so se mi izgubljale zdaj v negotovo bodočnost, zdaj v preteklost, ki se mi je nenadno zdela vsa lepa in rožnata. V duhu sem se preselil med bahato zelenje na Golovcu, ob Ljubljano, na breg kdove katere hladne vode. Moral sem med tem premišljanjem priti precej daleč.

Nenadno sem se pa opotekel in se ravno zadnji trenutek nekako ujel, da nisem treščil, kakor sem bil dolg in širok. Zarobantil sem prav po kranjsko ter pogledal, kaj mi je zavrlo pot.

Tisti trenutek me je vrglo nazaj kakor strela. Kri mi je zastala in vame je pritisnila vročina, kakor da ves svet okoli mene gori.

Vame je režalo pošastno, izsušeno orjaško okostje, izgubljeno sredi puščave kakor znamenje strašne afriške smrti, grozljna sled na tej poti proti puščavskemu jugu.

Ne vem, ali je bilo krivo presenečenje, ali moja zmedena domišljija: popadel me je divji strah, bolj podoben obupu kakor bojazni, ko sem gledal pred sabo ostanke puščave smrti. V trenutku je zdruvala skozi moje glavo vsa slika žalostne, katere zadnji sled je ležal pred mano: pot brez vode, evinčena sonce, ki človeku pije kri in pamet, blazni prividi sence in studencev, beg za njimi, onemoglost, počasno umiranje na slepečem pesku.

Danes sem malce okusil vročino in

puščavo, toda bilo je dovolj, da me je pogled na belo okostje vrgl v otipljivo grozo Sahare in njenih skrivnosti...

Pred mano je ležalo pošastno, izsušeno okostje sredi puščave...

Zatisnil sem oči, toda vame je kar naprej režalo okostje s peska. Obrnil sem se in začel iskati vlak. Bil sem tako zmeden, da ga prvi trenutek nisem več zapazil...